

PÄIVÄNAVAUKSET

Päivänavaukset soveltuvat käytettäväksi esimerkiksi yläkoulussa, lukiossa, toisen asteen oppilaitoksissa tai muualla vastaavan ikäisten kanssa.

Osaan päivänavauksista on lisätty osuus joka soveltuu erityisesti Yhteisymmärrysviikon teemaan, mutta näitä kaikkia voi käyttää ympäri vuoden. Viittauksen tiettyyn ajankohtaan (esimerkiksi Kultaisen säännön päivään 5.4. tai YK:n lanseeraamaan Uskontojen ja katsomusten väliseen yhteisymmärrysviikkoon helmikuussa) voi jättää pois, mikäli haluaa käyttää aamuanavausta muulloin. Tekstiä voi muokata / karsia kohderyhmän ja tilanteen mukaan, mutta ne toimivat myös sellaisenaan.

Vieraanvaraisuus

Henri Nouwen kirjoittaa kuuntelemisesta vieraanvaraisuuden muotona näin: ”Kuunteleminen on sitä, että keskitymme koko tarkkaavaisuudellamme toiseen ihmiseen ja otamme hänet vastaan koko olemuksellamme. Kuuntelemisen kauneus on siinä, että ne, joita kuunnellaan, alkavat tuntea olevansa hyväksytyjä. Kuunteleminen on eräs hengellisen vieraanvaraisuuden muoto, jolla sinä kutsut muukalaisia muuttumaan ystäviksi.”

Kuuntelemalla aidosti lähimmäistä annamme hänelle mahdollisuuden kertoa omin sanoin itsestään, katsomuksestaan tai vakaumuksestaan sen sijaan, että itse määrittelisimme hänet omien ennakkokäsitystemme perusteella. Kuunteleminen on vieraanvaraisuutta, jossa annamme sisimmässämme tilaa toiselle. Näen, kuulen ja hyväksyn lähimmäiseni sellaisena kuin hän on.

Kuuntelemalla lähimmäistämme annamme samalla itsellemme mahdollisuuden oppia toisesta. Toisesta oppiminen voi laajentaa ja syventää käsityksiämme elämästä ja ihmisenä olemisesta. Erilaisten katsomusten välisessä vuoropuhelussa vieraanvaraisuus on kuuntelemisen kautta toteutuvaa avoimuutta toisen totuuskäsityksiä kohtaan. Katsomusten välisessä vuoropuhelussa sen osapuolilla on mahdollisuus laajentaa omaa tiedollista horisonttiaan toisen totuuskäsityksiin tutustumalla.

Yhdistyneiden kansakuntien toimesta vuonna 2011 aloitettua maailmanlaajuista uskontojen ja katsomusten välistä yhteisymmärryksen viikkoa vietetään vuosittain helmikuun ensimmäisellä viikolla. Yhteisymmärryksen viikon tarkoituksena on edistää ihmisten välistä harmoniaa heidän katsomuksistaan ja uskonnoistaan riippumatta. Tänä vuonna vietettävän yhteisymmärryksen viikon teemana on vieraanvaraisuus ja kaikkia halutaan rohkaista johonkin vieraanvaraisuustekoon. Yksi sellainen voisi olla lähimmäisen kuunteleminen ja hyväksyvä kohtaaminen

Lopuksi Henri Nouwen ajatus hyväksynnästä: ”Todella vilpittömän hyväksyminen merkitsee sitä, että kutsumme vieraan omaan maailmaan hänen ehdoillaan, emme omillamme.”

Lähteet:

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp3?open&cid=Content46DCB9>

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content4BB60B>

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content4C5959>

<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp2?open&cid=Content3758EC>

<http://yhteisymmärrysviikko.fi/teemaviikko>

<http://www.un.org/en/events/interfaithharmonyweek/>

Cornille, Catherine. 2013. Conditions for Inter-Religious Dialogue. *The Wiley-Blackwell Companion to Inter-Religious Dialogue*. Ed. Catherine Cornille. West-Sussex: John Wiley & Sons. 20–33.

Nouwen, Henri J.M. 2002. *Erämaasta puutarhaan*. Suom. Anna-Maija Raittila. Helsinki: Kirjapaja.

Kultainen sääntö

Vastavuoroisuuden “kultainen sääntö” löytyy monista eri kulttuureista ja uskonnoista: *toimi muita kohtaan niin kuin toivot muiden toimivan itseäsi kohtaan*.

Kaukoidän uskonnoissa kultainen sääntö löytyy esimerkiksi kunfutselaisuudesta.

Mitä et toivo itsellesi, älä tee myöskään toiselle. (Kunfutse, Keskusteluja 15, 23)

”Pidä naapurisi saavutuksia kuin omiasi ja hänen tappioitaan kuin omia tappioitasi”, taolaisuus puolestaan opettaa.

Buddhalaiset kysyvät: ”Kuinka voisin edellyttää toiselta sellaista, mikä ei itseäni miellytä tai ilahduta?” (Samyutta Nikaya V. 353, 35-353, 2) Zarathustralaiset määrittelevät hyvän ihmisen ominaisuuksia: ”Ainoastaan sellainen luonne on hyvä, joka ei tee toiselle mitään sellaista, joka ei olisi sille itselleen mieluista tai hyväksi.”

Ehkä monille tutuin on kristinuskon kultainen sääntö. ”Kaikki, mitä te tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille.” (Matt. 7:12, Luuk 6:31) Sanat ovat Vuorisarnasta. Jeesus oli syntyjään juutalainen. Myös juutalaisissa kirjoituksissa todetaan: ”Älä tee toiselle, mitä et halua hänen tekevän sinulle.” (rabbi Hillel, Sabbat 31a)

Mahabbharatassa, hindulaisuuden pyhissä teksteissä sanotaan: ” Toista kohtaan ei pidä toimia tavalla, joka tuntuisi itsestä epämiellyttävältä. Tämä on moraalin ydin.” (Mahabbharata XIII 114,8)

Kultainen sääntö löytyy myös Koraanista. ”Kukaan teistä ei ole uskovainen niin kauan kuin hän ei toivo veljelleen sitä, mitä hän toivoo itselleen.” Sanat ovat Profeetta Muhammedin. (40 hadithia, Muhammedin sanontaa an-Nawavi 13:sta)

Myös YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa (Artikla 1) todetaan, että meille on annettu järki ja omatunto ja meidän on toimittava toisiamme kohtaan veljeyden hengessä.

Kultainen sääntö toimii hyvin ohjenuorana myös käyttäytymiseen koulussa: sinäkin varmaan haluat keskittyä tehtäviisi tunnilla rauhassa, anna siis myös muille työrauha. Mieti miltä kiusaaminen tai haukkuminen sinusta itsestäsi voisi tuntua ja puutu asiaan jos näet muita kiusattavan. Anna apua, kun sinulta sitä pyydetään, koska varmaan itsekkin toivoisit saavasi apua kun sitä tarvitset.

(Aamunavauksen lopetuksen voit valita esimerkiksi jonkun seuraavista – kalenterin huomioiden):

lopetusvaihtoehtoja (A, B tai C):

A) tammikuun lopussa tai helmikuun alussa:

YK on julistanut helmikuun ensimmäisen viikon vuosittain maailmanlaajuisesti uskontojen ja katsomusten väliseksi yhteisymmärrysviikoksi (World Interfaith Harmony Week) kaikkien uskontojen ja vakaumusten kesken. Hyvää Yhteisymmärrysviikkoa kaikille!

B) huhtikuun alussa:

5. päivä huhtikuuta vietetään kansainvälistä Maailman Kultainen sääntö –päivää. Hyvää Maailman Kultaisen säännön –päivää kaikille!

C) muulloin:

Muistetaan tänäänkin kohdella toisiamme niin kuin toivomme heidän kohtelevan meitä!

Mukavaa koulupäivää kaikille!

• Musiikkiehdotus Pave Maijasen *Pidä huolta!*

Erilaiset yhdessä

Liikumme ja matkustamme – niin fyysisesti kuin virtuaalisestikin. Myös lähiympäristömme muuttuu. Maailmassa on miljardeja ihmisiä ja jokaisella meistä on oma näkemyksensä tai katsomuksensa tästä todellisuudesta, jossa elämme. Jollain tavalla me kaikki selitämme sen, mistä olemme tulossa, minne menossa ja mikä elämässä on tärkeää. Tämä selitys on jokaisen henkilökohtainen vakaumus tai uskonto.

Uskonto on länsimaissa ollut paljon pinnalla musiikissa, elokuvissa ja TV-sarjoissa. Viihdetähdet ovat olleet kiinnostuneita esimerkiksi kabbalasta, skientologiasta, tantrasta tai buddhalaisuudesta tai esimerkiksi hindulaisuuteen pohjautuvasta transsendenttisestä meditaatiosta. Uskonnollisuus on saanut uusia muotoja ja sosiologit puhuvat niin sanotusta ”notkeasta uskonnollisuudesta”. Yksilöllisyys ja valinnanvapaus ovat tulleet myös uskonnon kentälle. Monet haluavat itse koota näkemyksensä erilaisista ympärillä olevista aineksista. Avainsanoja voivat olla vaikka henkisyys ja itsensä kehittäminen. Esimerkiksi jälleensyntymiseen uskoo Euroopassa jo yllättävän moni, vaikkei se perinteiseen uskontokäsitykseen kuulukaan. Suomessa valtaosa kansasta kuuluu yhä luterilaiseen kirkkoon, mutta moni ajattelee silti, ettei kaikissa asioissa jaa kirkon näkemyksiä.

Jos pyritään pelkistämään ja katsotaan tilastoja koko maapallon osalta, ne kertovat seuraavaa. Yli puolet maapallon 7 miljardista asukkaasta on joko kristittyjä tai muslimeja. Reilu kolmasosa maapallon asukkaista eli yli 30 % on kristittyjä ja reilu 20% muslimeja. Molemmat uskonnot lisäävät kannattajakuntaansa. Mikäli kasvuvauhti pysyy samana, arvioidaan, että v. 2100 jopa 2/3 maapallon väestöstä kuuluu jompaankumpaan suurimpaan uskontokuntaan – joko kristittyihin tai muslimeihin. Muita uskontoja suuruusjärjestyksessä ovat hindut, uskonnottomat, buddhalaiset, Kiinan uskontojen edustajat ja kansanuskon kannattajat.

Jos koulumme juhlasaliin marssisi 100 ihmistä satunnaisesti eri puolilta maapalloa, niistä 33 olisi kristittyä, 23 muslimia, 14 hindua, 9 uskonnotonta, 7 buddhalaista ja 7 Kiinan uskontojen edustajaa. Tulijoista neljä olisi kansanuskonkannattajaa, 2 ateistia ja yksi uususkontojen kannattaja, sikhi, juutalainen tai joku muu.

Yleensä kun kokoonnutaan, niin on parempi, jos on jotain yhteisiä pelisääntöjä tai joitakin yhdistäviä tekijöitä. Kuvittele nuo äsken mainitsemani ihmiset juhlasaliin. Tällaisella porukalla me maapalloa asutamme. Onko meillä sitten jotain yhteistä? Usein erot ja erimielisyydetkin saavat laajempaa huomiota lööpeissä ja puheissa kuin ne uskontojen ja vakaumusten myönteiset puolet tai vallitseva yhteisymmärrys. Yli 2300 miljoonan kristityn tai yli 1500 miljoonan muslimin joukkoon mahtuu varmasti monenlaisia näkemyksiä, puhumattakaan kaikista muista uskontokunnista tai uskontokuntaan kuulumattomista.

Siksi on tärkeää aktiivisesti pyrkiä rakentamaan keskusteluun ja vuoropuheluun. Vaikka emme ole kaikista asioista samaa mieltä – eikä meidän tarvitsekaan – meidän on hyvä pyrkiä ymmärtämään toinen toisiamme. Vaikka emme aina edes ymmärtäisi – vähintäänkin rauhanomainen rinnakkaiselo

on kaikkien etu. Yksi keino tähän on niin sanottu uskontodialogi, jota eri uskontojen ja katsomusten edustajat käyvät keskenään.

Uskonnollisia toimijoita käytetään monesti myös rauhan rakentamisessa konfliktitilanteissa sekä kriisityöntekijöinä katastrofialueilla.

(YK:n lanseeraamaa Uskontojen ja katsomusten yhteisymmärrysviikkoa vietetään ympäri maailmaa aina helmikuun ensimmäisellä viikolla. Tämän viikon aikana kaikkia rohkaistaan tukemaan yhteisymmärryksen ja hyvän tahdon viestiä kunkin oman uskonnon tai vakaumuksen mukaisesti.)

www.yhteisymmärrysviikko.fi

Teidän käsissänne

Kaukaisessa kuningaskunnassa tapahtui kauan, kauan sitten, että kuninkaallinen vartiosotilas pidatti kadulla köyhän kerjäläisen. Kerjäläinen näki heti vartiosotilaan katseesta, että ikävyyksiä oli odotettavissa.

Vartija piti käsiään suljettuna niin kuin hän olisi pitänyt siellä jotakin arvokasta, joka liikkui ja joka yritti paeta. ”Mitäs luulet, mitä minulla on käsissäni?”, kysyi vartiosotilas kerjäläiseltä.

Kerjäläinen ei ollut tyhmä ja sitä paitsi hän näki, että vartijan sormien välistä näkyi höyhen. ”Selvä juttu”, vastasi kerjäläinen, ”teillä on käsissänne pieni lintu”.

”Olet oikeassa”, sanoi vartiosotilas. ”Mutta sano minulle, eläkö lintu vai onko se kuollut? Jos vastaat oikein, olet vapaa. Jos vastaat väärin, annan heittää sinut kuninkaanlinnan vankityrmään, jossa joudut virumaan.”

Kerjäläinen ymmärsi, että hän oli vaikeuksissa. Jos hän sanoisi, että lintu on kuollut, vartiosotilas avaisi kätensä ja antaisi linnun lentää tiehensä. Jos hän taas vastaisi, että lintu elää, vartiosotilas voisi aivan helposti rusentaa linnun hengiltä käsiensä välissä. Joka tapauksessa kerjäläinen vastaisi väärin ja joutuisi vankilaan. Koska vankilan välttäminen näytti mahdottomalta, kerjäläinen ajatteli ensin, että olisi parasta vastata linnun olevan kuollut. Näin hän voisi säästää edes pienen linnun hengen.

Mutta kerjäläinen olikin viisaampi. Hän tiesi, että pitäisi olla olemassa keino, jolla voisi sekä säästää pienen linnun hengen että välttyä joutumasta vankilaan.

Niinpä hän sanoi vartiosotilalle: ”Te kysyitte minulta, onko lintu elävä vai kuollut. Vastaus on teidän käsissänne, teidän käsissänne.”

(Tarina on lainattu Pyhän lähteillä – maailmanuskonnot, maailmanrauha, maailmaneeetos – näyttelyesitteestä. tiedustelut: Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry, www.kulttuurifoorumi.fi)

Uskonnon- ja vakaumuksen vapaus

Yli 75 % maailman väestöstä elää maissa, joissa valtio tai tietyt ryhmät vakavasti rajoittavat kansalaisten uskonnon- tai vakaumuksen vapautta. Joskus loukataan jonkun ryhmän oikeuksia, useimmiten monien. Uskonnonvapauteen liittyvät kysymykset ovat niin merkittäviä, että niitä käsittelee Yhdistyneiden kansakuntien erityisraportoiija. Uskonnonoikeutta rajoittavissa maissa on usein muitakin ihmisoikeusrikkomuksia, eikä kansalaisilla ole mahdollisuuksia kokoontua yhteen ja saada aikaan muutosta. Hyvin erilaisissa maissa on rajoitettu uskonnonvapautta: valtion johtavana

vakaumuksena voi olla niin sekularismi kuin erilaiset uskonnolliset traditiotkin. Erilaisia esimerkkejä löytyy ympäri maailmaa muun muassa Sudanista, Valko-Venäjältä, Iranista, Uzbekistanista, Bangladeshista ja Pohjois-Koreasta ja Egyptistä. Henkilöllisyystodistuksen saamista on esimerkiksi voitu uskonnollisin perustein rajoittaa vielä viime vuosina.

Meistä ehkä uskonnonvapaus ja siitä seuraavat oikeudet voivat tuntua itsestäänselvyyksiltä, mutta kuulumme maailmassa vähemmistöön. Voit miettiä, minkälaista elämä on siellä, missä seuraavaksi mainitsemani oikeudet eivät toteudu.

Uskonnon ja vakaumuksen vapaus tarkoittaa

1. Vapautta valita uskonto tai vakaumus, tunnustaa sitä, vaihtaa sitä tai luopua siitä.
2. Oikeutta harjoittaa (uskonnollista tai ei-uskonnollista) vakaumusta niin yksityisesti kuin julkisestikin. Jokaisella on oikeus ilmaista omia näkemyksiään.
3. Vapautta pakottamisesta. Uhkaukset, väkivalta tai rikosoikeudelliset rangaistukset eivät ole sallittuja uskonnon perusteella.
4. Vapautta syrjimisestä. Esimerkiksi terveydenhuoltoa ei tule evätä uskontokuntaan kuulumisen vuoksi. Työpaikoilla ei saa syrjiä ketään uskonnon tai vakaumuksen vuoksi.
5. Vanhempien ja lasten oikeuksia: Vanhemmilla on oikeus antaa lapsilleen oman vakaumuksensa mukaista opetusta ja kasvatusta lapsen kehitystason mukaisesti.
6. Oikeutta kieltäytyä vakaumukseen liittyvistä syistä esimerkiksi aseellisesta palveluksesta. Useat valtiot sulkevat yhä vankilaan eettisistä syistä asepalveluksesta kieltäytyviä.

Uskonnon- ja vakaumuksenvapaus takaa myös ei-uskonnollisten vakaumusten oikeudet. Uskonnonvapaus linkittyy usein muihin ihmisoikeuksiin, kuten omantunnon vapauteen, sananvapauteen ja kokoontumisvapauteen. Uskonnon ja vakaumuksen vapaus on kansainvälisillä ihmisoikeussopimuksilla suojattu perusoikeus. Vaikka meillä edellä mainitut oikeudet useimmiten toteutuvatkin, on Suomen tärkeää olla mukana puolustamassa kaikkia ihmisoikeuksia myös kansainvälisesti.

(Lisätietoa: Pieni opas uskonnonvapauteen – Mitä uskonnonvapaus on ja voiko sitä rajoittaa? Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisuja XCVI 2012)

Uskonnonvapaus ja ulkopoliittikka – Suosituksia Suomelle. Suomen Ekumeenisen Neuvoston julkaisuja XCII 2013)